

Skittankar av plast är bara skit

Ofta när jag håller föredrag eller leder tekniska aftnar så finns det folk i publiken som har specialkunskaper i något ämne som i sin tur berör våra båtar. När detta inträffar brukar jag ta tillfället i akt att få den personen att för oss alla berätta mera om det som är lite specifikt. Som regel är det mycket intressanta fakta som kommer fram och som kommer mötesdeltagarna till del. Senast det hände var i höstas inför en grupp från Svenska Kryssarklubbens Stockholmskrets. Milt uttryckt var det en väldigt engagerad diskussion i gruppen om odör från slangar, pumpar och tankar för fekalier, och till detta kom min ganska kategoriska uppfattning sedan decennier att skittankar av plast är bara skit. Eller mer diplomatiskt uttryckt – hålltankar för fekalier av plast är inte bra. Männan med specialkunskaper denna kväll bekräftade också detta med kraft och kunnande och förklarade i kemikaliska termer varför det är så.

Det han berättade var väl för de allra flesta lite kryptiskt och okänt från kemivärlden men så mycket förstod vi att det handlar om föreningen mellan organiska material. Jag är ingen kemist. Jag får i stället referera till vår vardag och ta några exempel därifrån. Vad är då organiska material? Mycket förenklat är det i princip allt som växer och gro, dör och ruttnar. De mesta blir kvar i vår natur ibland i form av kol och olja. Organiska material använder vi på olika sätt. Bärnsten hänger vi runt halsen. Kol och olja gör vi bland annat plast av. Det är här som det uppstår problem när vi använder det i hålltanken för fekalier. Eftersom plasten i princip är ett organiskt material uppstår en förening. Inte

mellan fekalier och porslinet i toalettstolen utan när fekalier transporteras i gummislang och när de lagras i plasttanken. När föreningsprocessen kommit en bit börjar det lukta rakt igenom slangar, tankar och pumpar och nya okända doftvarianter etablerar sig i båtens övriga organiska material.

Inom livsmedelsindustrin har man känt till föreningar av organiskt material sen plasten uppfanns på 1950-talet. I början hyllades plasten som något revolutionerande och förlösande. Det skulle användas till nästan allt. Man försökte till exempel förpacka inlagd sill i plast. Det slutade med en odör som inte hade något med inlagd sill att göra. Idag förekommer bara glas eller plåt som förpackning av blöta livsmedel och som kan förvaras/lagras under en längre tid. Visst kan du på fredagen köpa inlagd sill, löjrom, skagenröra och fiskpaté i plastförpackningar men då gör du det från delikatessdisken och du tänker antagligen äta upp det i naturhamnen redan på lördagen. Man kan undra över varför så många tillverkare av fritidsbåtar använder plasttankar som hålltank för fekalier. Jag skickar min undran vidare till producenterna av båtar och tillbehör. Min uppfattning är att det finns två svar. Antingen handlar det om fullständigt inkompetent inköpsfolk som bara tar hänsyn till inköpspriset. En tank i syrafast plåt är åtskilligt dyrare än en i plast. Eller så skjuter producenten medvetet över problemet på båtägaren. Som får stora problem några år efter det att garantin

»Man kostar på formverktyg för att göra en billig plasttank och tjäna mer pengar och samtidigt på sikt skjuta de kommande luktproblemen på båtägaren.«

PÅ EN NIMBUS 28 DC -90 sitter den här pumpen för toalettavfallet monterad i styrbords salongsstuv. Den läcker dessutom. Plasttanken ligger under salongsdurken. Odören är påtaglig.

gått ut. Jag träffar ofta på begagnade salubåtar i miljonklassen med en odör under durkarna så man storknar. Ibland räcker det med att bara lyfta på madrassen, öppna ruffdörren eller kapellet så kommer lukten. Ofta – under durken, eller ännu värre under kojbottnen – är hålltanken skraddarsydd för utrymmet. Man kostar på formverktyg för att göra en billig plasttank och tjäna mer pengar och samtidigt på sikt skjuta de kommande luktproblemen på båtägaren.

Ett annat stort problem är slangarna som släpper igenom odör. En del båtfabrikanter köper in slang som är stämplad med ordet sanitet men som inte alls är diffusionstät. Men mycket billigare.

I EN NIMBUS 33 NOVA -00 ligger plasttanken under huvudkuddarna i mittkabinen och luktar. Notera skadorna på plastfolien runt slangen och hur urinsyran missfärgat slangen vid kontakten med luften. Notera åter igen ventilationsslangen i billigaste tänkbara vattenslang.

EN TILL SYNES BRA INSTALLATION av en syrafast hålltank från ett så kallat kvalitetsvarv (X-Yachts, segelbåtsvarv i Danmark). Men notera att man använt en simpel svart kylvattenslang på ventilationsledningen. Notera också det ynkliga fästet som är skruvat in i sandwichkrovet med 2 st. 6 mm:s plåtskruvar.

»SKITTANKEN« SITTER UNDER salongsdurken på en Nimbus 32 Ballista -92. Det enda den duger till är som mall för den nya tanken i syrafast plåt, tyckte ägaren. Notera också ventilationsslangen av billig felaktig sort helt nerklätad invändigt och skruvlocket som läcker.

En del slangtillverkare klär sin »sanitets-slang« med en tunn genomskinlig plast för att stoppa lukten. Men en slang av god kvalitet behöver inte alls lindas med plastfolie, och det tunna känsliga ytskiktet skadas ytterst lätt vid hantering och montering. Dålig kvalitet kryper förr eller senare fram. Det finns båttillverkare som härmar metoden och monterar den absolut billigaste gummislang som finns att köpa på marknaden, vanligtvis avsedda för länspumpar. På den lindar man sedan bred genomskinlig förpackningstejp för att få den diffusionstät. Det är den i kanske ett helt år. En »riktig« flerlagarslang med butylgummi och hög gastätethet, till exempel Semperit, Trelleborg eller IVG, och som kostar 250–300 kronor metern är ju egentligen värd mer än sin vikt i guld. För vem vill frivilligt riva ut gammal skitslang ur båten och veva runt i salongen med slangresterna var tredje

år? Även de stora tillbehörsbutikerna börjar intressera sig mer för täckningsgrader än diffusionstäthet och säljer billig så kallad fekalie- eller sanitetslang. Men också därför att de känner sig presade att sälja en billigare men citat: »lika bra« produkt som konkurrenterna. Men du blir lurad, bäste båtvän, för riktig kvalitet har alltid kostat mycket mer.

En annan faktor som bidrar till lukten är ventilationsslangen från hålltanken. Tro inte att det bara förekommer fiska-gaser i den. När båten kör så sprutar och stänker det fekalier ända till ventilationshålet. Här är det ännu mer sällan som jag hittar diffusionstät fekalieslang. I stället monterar man vad man har, till exempel billig kylvattenslang eller vanlig vattenslang. Vad är det för mening med att montera de dyrare grova slangarna i rätt fekalieutförande när man sätter dit en vattenslang för 20 kronor metern? Yt-

terligare en faktor är de handmekaniska membranpumparna som ska pumpa ut skiten. Det står till och med på förpackningen att de är lämpliga för toalettavfall, pris 700 kronor. Och visst, de klarar med bravur både bajsorvar och papper och till och med tamponger om man har tur, men de är inte alls lämpliga ur lukt-synpunkt. Där är det bara de elektriska avfallspumparna som gäller. De kostar dubbelt men de håller i minst tio år. Vem vill stå på huvudet i ett stuv och halvkräkas och byta membranpump var tredje år? I det läget är det många som funderar på en doftgran och en till saluannons. Nej. Kasta ut skiten. Satsa på en syrafast plåttank, fekalieslangar med kvalitet och en elektrisk fekaliepump. Tjena. ■

Ronald Rybbe är auktoriserad besiktningsman BBR och frilansskribent. Du når honom på: ronald.rybbe@marinkontroll.se